

Restrukturalizace českého a slovenského bankovního systému a sekundární trh úvěrových pohledávek

Dana Forišková, Mária Klimiková¹

Abstrakt

Příspěvek se zabývá problematikou restrukturalizace bankovního systému v České a Slovenské republice z důvodů narůstajícího počtu klasifikovaných úvěrů a privatizace bank. Obě země přistoupily k řešení klasifikovaných úvěrů, stejně jako v jiných zemích, vytvořením workout instituce (transformační společnost), která od bank odkupovala nebonitní aktiva a prováděla restrukturalizaci nezdravých firem a bank. Restrukturalizace firem i bank se řeší několika způsoby a každá transformující společnost využila dané možnosti. V současné době dochází na českém i slovenském trhu k prodeji těchto nebonitních aktiv. Se vstupem ČR a SR do EU se budou muset případné problémy bank a firem v budoucnu řešit již podle pravidel, která stanovila EK.

Klíčová slova

Restrukturalizace, transformační instituce v ČR a SR, trh nebonitních aktiv, nová pravidla Evropské komise k restrukturalizaci

1 Úvod

Transformace české a slovenské ekonomiky se kromě jiného dotýkala i bankovní soustavy. Vyspělá tržní ekonomika se bezprostředně spojuje s vyspělou bankovní soustavou. Bankovní soustava jak v Česku, tak i na Slovensku musela projít radikální přestavbou, která vyplývala z přechodu centrálního typu řízení ekonomiky na systém, ve kterém převládají prvky samostatného rozhodování jednotlivých podnikatelských subjektů. Transformační proces, který se začal v roce 1990 změnil bankovní soustavu kvantitativně i kvalitativně. Příspěvek se zabývá privatizací české a slovenské bankovní soustavy a řešením nebonitních aktiv bank a firem nacházejících se v potížích. Jednou z možností jak se nebonitní aktiva dají řešit, je jejich odkup transformační institucí, která je založena státem a má specifické postavení v bankovní soustavě a příspěvek se rovněž zabývá postavením transformačních institucí v ČR a SR. Všude ve světě se banky potýkají občas s klasifikovanými úvěry (nebonitními aktivy), které se musí řešit. Tím, že ČR a SR stala jednou ze zemí EU, musela a musí se řídit jednotnými právními předpisy a normami a rovněž řešení problematických bank a firem podléhá jednotné právní normě. Jak tomuto předpisu podléhá řešení bank a firem v problémech, je součástí příspěvku.

¹ Ing. Dana Forišková, Ph.D., VŠB-TUO, Ekonomická fakulta, katedra financí, Sokolská tř.33, Ostrava, mail: dana.foriskova@vsb.cz, doc. Ing. Mária Klimiková, Ph.D. Ekonomická univerzita, národohospodářská fakulta, katedra bankovníctva a mezinárodních financí, Dolnozemska cesta, Bratislava, mail: klimikova@dec.euba.sk

2 Restrukturalizace bankovního systému

Co můžeme chápat pod pojmem restrukturalizace bankovní soustavy. V „širším“ pojetí můžeme restrukturalizací bankovníctví chápat jako radikální změny, ke kterým dochází v bankovníctví a mají vliv na celý bankovní sektor. V „užším“ pojetí chápeme restrukturalizaci jako konkrétní změnu, která se však týká pouze jedné banky. Nutnost její existence nevyvolal přechod na nový typ bankovního podnikání v tržních podmínkách, ale chyby a omyly při realizaci bankovní činnosti. Touto kategorií je restrukturalizace úvěrového portfolia komerčních bank.

Restrukturalizace Česko-slovenského bankovníctví, jako proces, se uskutečnila na základě zákonů č. 130/1989 Sb. a 158/1989 Sb. Na základě těchto zákonů došlo k demonopolizaci bankovníctví a tím i ke vzniku dvoustupňové bankovní soustavy. Došlo k oddělení emisního bankovníctví od obchodního bankovníctví a banky se staly svými nabízenými službami a produkty univerzální banky. Banky působící na obou územích byly hluboce podkapitalizované a jejich úvěrové portfolio bylo z velké části nekvalitní. Rok 1991 byl určitým mezníkem ve vývoji bankovníctví, neboť byl přijat zákon č. 21/1992 Sb. zákon o bankách. Nově přijatý zákon o bankách měl eliminovat nedostatky vyskytující se před jeho přijetím a měl zamezit vzniku malých, podkapitalizovaných bank, ale opak byl pravdou. Kapitálová přiměřenost se pohybovala na úrovni 1,72% (na základě Basilejských kritérií je standard 8%), nově vznikající komerční banky fungující v transformujícím se prostředí, nebyly personálně vybavené na poskytování služeb v tržní ekonomice, neměly dostatečné technické zázemí, nedostatečnou pobočkovou síť a neexistující právní prostředí.

Velký zlom nastal ústavním zákonem č.548/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní Republiky, který stanovil den zániku federace i všech institucí k 1.1.1993. Od této doby vznikají dvě centrální banky a začíná fungovat bankovní systém v obou zemích na základě vlastních zákonů a ekonomických specifik. V Tab.č.1 jsou uvedeny počty bank působící k 31.12.1993 v obou zemích.

Tab.č.1 Vlastnická struktura bank v ČR a SR k 31.12.1993

Vlastnická forma banky	Počet bank v ČR	Počet bank v SR
Státní peněžní ústavy	1	3
Banky s rozhodující státní majetkovou účastí	3	4
Banky s rozhodující tuzemskou soukromou majetkovou účastí	18	3
Banky se zahraniční majetkovou účastí	20	8
Pobočky zahraničních bank	7	10
Úhrnem bank	49(bez stavebních spořitelen)	28

Pramen: Materiál ČNB, Horvátová 2004

2.1 Problémy bankovního sektoru v ČR po roce 1993

I když v letech 1994 -1995 ekonomika ČR dynamicky rostla, současně narůstaly nerovnovážné tendence, které se projeví i ve vývoji bankovního sektoru. České bankovníctví se muselo ihned zpočátku potýkat s celou řadou finančních závazků, vzniklých ještě v neekonomickém prostředí centrálně plánovaného hospodářství a k tomu přibývaly problémy s překotným zakládáním nových malých bank, které byly silně podkapitalizované, neměly zkušený management a fungovaly v nestabilním mikroekonomickém prostředí. To vše mělo za následek prudký růst špatných aktiv- především řádně nesplácených úvěrů. Bankovní sektor v ČR se v polovině 90.let dostal v podílu nesplácených úvěrů na nepříznivou pozici mezi transformujícími se ekonomikami a tudíž do situace, která v budoucnu vyvolala vysoké

ztráty v bankovním sektoru a ekonomice. Stát vzniklou situaci řešil vyhlášením Konsolidačního programu I., na základě kterého se úvěry na trvale obracející se zásoby převedly do instituce k tomu určené v ČR to byla Konsolidační banka, s.p.ú. Tímto a dalšími kroky tak byly „staré“ banky oddluženy a nekapitalizovány. Mezitím se začaly objevovat problémy malých, nově vzniklých bank a na tyto problémy reagovala ČNB vyhlášením Konsolidačního programu II., v jehož rámci byla uplatněna následující opatření: došlo ke snížení základního kapitálu, zavedení nucené správy, ukončení činnosti nebo k odprodeji banky a v neposlední řadě k navýšení základního kapitálu stávajícími akcionáři nebo novými investory. Z celkového počtu 18 malých bank bylo v rámci tohoto programu řešeno 15 a hrubá výše vynaložených finančních prostředků činila 33 mld Kč. V roce 1997 začal probíhat stabilizační program, jehož podstatou byl odkup nebonitních pohledávek opět vytvořenou institucí. Do tohoto programu vstoupilo 6 bank, z nich 3 byly později vyřazeny, zbylé změnilly vlastníka a tak program byl předčasně ukončen.

Koncem 90.let došlo i na řešení problémů ve velkých bankách, kterým stát několikrát finančně pomohl, aby je následně mohl prodat strategickým investorům. První bankou, která se prodala byla IPB v roce 1998, ale v roce 2000 se opět v bance vyskytly problémy a proto ji stát následně prodal ČSOB. Druhou bankou, kterou stát prodal byla ČSOB v roce 1999 a v letech 2000-2001 byla prodána ČS a KB, a.s. Než však stát banky prodal, musel provést transfer klasifikovaných aktiv na instituce k tomu určené (KoB, Českou finanční, KONPO). Tab.č.2 dokumentuje počet klasifikovaných úvěrů v bankách.

Tab.č.2 Počet klasifikovaných aktiv v bankách v roce 2000

Klasifikace	Banky celkem	KB	ČS
Standardní	618 190	99 660	67 602
Sledované	88 600	34 885	17 941
Substandardní.	32 600	10 441	7 490
Pochybné	31 500	4 263	1 920
Ztrátové	91 800	9 032	19 550
Klasifikované úvěry celkem	244 500	58 621	46 901
Klasifikované celkem v %	28,3	37,0	41,0

Pramen: ČNB, KB, ČS

Pokud by se však problém klasifikovaných úvěrů neřešil, nastaly by další problémy ve vývoji bankovního sektoru s dopadem na celou českou ekonomiku

2.2 Problémy bankovního sektoru v SR po roce 1993

Podobně jako v České republice i na Slovensku musely řešit řadu problémů v komerčním bankovníctví, aby rovněž splňovalo určité standardy a postupně se mohlo integrovat do světových finančních trhů. Mezi nejhlavnější problémy slovenského bankovníctví patřilo po roce 1993 nedodržování ukazatele kapitálové přiměřenosti, nedostatek dlouhodobých finančních zdrojů, existence „špatných“ úvěrů a převládající státní vlastnictví v největších bankách.

Problém narůstajících klasifikovaných úvěrů měl negativní důsledky na tvorbu základu bankovního podnikání v SR, tak jako v českém bankovním sektoru. Podíl transformujících se bank na ztrátových pohledávkách představoval 13% v roce 1997 a v prvním čtvrtletí roku 1998 to již bylo 68%. Tab.č.3 dokumentuje klasifikované úvěry v jednotlivých bankách v roce 2000.

Tab.č.3 Klasifikované úvěry v jednotlivých bankách v roce 2000 (v mil.Sk)

ROK	VÚB, a.s.	IaRB, a.s.	SLSP, a.s.
-----	-----------	------------	------------

2000	9 707,3	174,7	1 858,4
------	---------	-------	---------

Pramen: Horvátová, 2004

Tento uvedený stav měl negativní dopad nejenom na úspory, ale i likviditu bankovního sektoru, cenovou politiku a slovenské hospodářství a proto musela vláda k řešení těchto nebonitních aktiv, tak jak v jiných transformujících se zemích, včetně ČR. Fond národního majetku kapitálově posílil VÚB a IRB o sumu větší jak 14 mld Sk a více jak 30 mld Sk ztrátových úvěrů bylo převedeno do společnosti k tomu určené (Horvátová, 2004). Ale kapitalizací pohledávek se problém klasifikovaných úvěrových pohledávek nevyřešil a bylo nutné přistoupit k ozdravení největších slovenských bank, ve kterých měl rozhodující podíl stát. Na základě usnesení vlády SR č. 90/1999 přijalo ministerstvo financí a NBS v Návrh programu restrukturalizace bank a bankovního sektoru. Tato restrukturalizace byla rozdělena do několika etap. V první etapě se řešily problémy v VÚB, a.s. a Slovenské spořitelně, a.s. tím, že se opět kapitálové obě banky posílily o sumu 18,9 mld.Sk, aby mohlo dojít k jejich prodeji a rizikové úvěry byly převedeny do Konsolidační banky, s.p.ú. a do Slovenské konsolidační, a.s. Celkově bylo převedeno do těchto ústavů 82,2 mld.Sk. Druhá etapa restrukturalizace proběhla v roce 2000 a opět z těchto bank bylo vyvedeno 34,2 mld. Sk, celkově bylo do transformujících společností vyvedeno v SR 113 117,0 mld. Sk. (NBS). Tímto procesem byly slovenské banky připraveny na privatizaci. První bankou, která se prodala zahraničnímu vlastníku bylo IRB,a.s., která se prodala maďarské bance OTP v prosinci 2000., další bankou byla VÚB, která byla prodána v roce 2001 italská finanční skupina Intesa Bci. Majitelem Slovenské spořitelny se stala rakouská Erste bank, tak jak v ČR, a.s. Samozřejmě tak jak v ČR nezískal stát na prodeji bank tolik, kolik musel vložit do jejich restrukturalizace. Podobně jako v České republice se muselo přistoupit na restrukturalizaci úvěrového portfolia obchodních bank, aby nevznikly neúnosné rizika vývoje celého bankovního sektoru a došlo by k prohloubení finanční krize.

3 Transformující instituce

V České republice, ale i na Slovensku byl zvolen při obnově bankovního sektoru v určité míře decentralizovaný model, na základě kterého byla peněžním ústavům poskytnuta státní garance na riziková aktiva. Při restrukturalizaci celého bankovního sektoru, ale i státních firem byl zvolen centralizovaný přístup, při kterém byla nebonitní aktiva odkoupena státní centrální institucí, která měla charakter restrukturalizační instituce. Úlohou těchto transformačních restrukturalizačních institucí bylo odstranit z rozvah bank úvěry, které byly výsledkem hospodářské politiky státu za předchozího režimu a umožnit podnikům, aby začaly fungovat bez úvěrů z minulého režimu, které by mohly deformovat jejich rozhodnutí o alokaci nových úvěrů. Jejich další úlohou bylo přebírání nebonitních aktiv od českých bank i slovenských bank při jejich privatizaci a následně realizace těchto aktiv. V České republice plnily restrukturalizační instituce ještě další úlohu, a to při pomoci malým bankám, které se dostaly do existenčních problémů a při jejich následné stabilizaci vyhlášením tzv. Konsolidačních programů I. a II. Na Slovensku pomáhala Slovenská konsolidační, a.s.pouze velkým bankám.

3.1 Status transformační instituce v ČR

V České republice vznikly tyto transformační instituce: ČKA, KONPO, PRISKO, REVITALIZAČNÍ AGENTURA, SANAKON, ČESKÁ FINANČNÍ.

ČESKÁ KONSOLIDAČNÍ AGENTURA (ČKA) je právním nástupcem Konsolidační banky Praha, s.p.ú (KOB). Původní Konsolidační banka byla založena státem v roce 1991 a měla zpočátku řešit důsledky některých rozhodnutí z doby centrálně plánované ekonomiky a

pokračovala ve správě převzatých a odkoupených pohledávek od obchodních bank. Až do roku 2000 se jako specializovaná banka zaměřovala i na financování rozvojových projektů v oblastech dopravní, spojové a vodohospodářské infrastruktury a ekologie. Ke dni 1.9.2001 KOB zanikla a nahradila ji ČKA. ČKA vznikla na základě speciálního zákona č.239/2001 Sb., o České konsolidační agentuře. Jedná se o finanční instituci nebankovního typu, která nepřijímá vklady a neposkytuje úvěry. Hlavním jejím posláním je aktivně, transparentně a rychle vyřešit většinu problematických aktiv a s cílem maximalizovat výnos pro stát (minimální ztráty hrazené ze státního rozpočtu). Agentura ze zákona zaniká dnem 31.12. 2007 bez likvidace. Podstatný vliv v agentuře má dozorčí rada, jmenována parlamentem (v praxi složená převážně z poslanců). Management pak jmenuje vláda (dosud na základě politických dohod). Zákon tedy předpokládá silný politický vliv na činnost ČKA. V ČKA je stát zastoupený ministerstvem financí, na které ke dni zániku přechází její práva a závazky. Žádná transformační instituce založená ve světě tímto způsobem nesplnila své cíle, naopak realizace aktiv byla zdlouhavá, neefektivní, v horších případech doprovázená korupčními skandály.

Hlavní činnost ČKA v současné době však spočívá ve správě a realizaci aktiv, restrukturalizaci podniků vybraných vládou ČR a v soudních řešeních převzatých aktiv. Zlikvidňování aktiv probíhá bezproblémově u klientů, kteří řádně splácejí. Nesplácející úvěry se řeší postoupením pohledávek na třetí subjekty, realizací zástavního práva, dražbou. V rámci soudního řešení dluhů se využívá možnosti konkursů, likvidací a podávání žalob. V dceřiných společnostech dochází k blokovému prodeji úvěrových pohledávek. U společností, které jsou schopny prokázat životaschopnost a dostát svým závazkům, uplatňuje ČKA strategii restrukturalizace, popřípadě strategií splácení. V případě podniků určených vládou, u kterých existuje zájem na jejich prodeji strategickému investorovi, ČKA vyhledává partnera. Agentura postupně převzala nebonitní aktiva v nominální hodnotě 576,46 mld Kč, zaplatila za ně 520,34 mld. Kč. K 31.3.2005 ČKA evidovala ve svém portfoliu pohledávky za 4767 klienty v celkové nominální hodnotě 128,7 mld Kč. Bilanční suma konsolidační agentury činila k 31.3.2005 v účetní hodnotě 115 mld. Kč (Výroční zpráva ČKA). Kromě odkupu pohledávek od komerčních bank, převzala pohledávky od zdravotních pojišťoven ve výši 4 mld. Kč. Hlavním cílem ČKA je dosažení maximální návratnosti v co nejkratší době a s minimálními náklady na správu těchto pohledávek. Důraz je kladen na to, aby procesy řešení probíhaly transparentně a standardně podle aktuální segmentace v prostředí nově budovaného informačního systému, je uplatňován klientský přístup, každý dlužník je řešen v souladu s předem odsouhlasenou a dle měnících se podmínek aktualizovanou strategií.

KONPO, s.r.o. byla založena v roce 2000 Komerční bankou, a.s. jako jediným zakladatelem, která na tuto společnost převedla své klasifikované úvěry. Na základě Smlouvy o převodu obchodního podílu se jediným společníkem stala ČKA. Předmětem podnikání je odkup a prodej úvěrových pohledávek, správa pohledávek, vymáhání pohledávek a realitní činnost. Od KB, a.s. bylo převzato 5062 úvěrových případů od 1638 dlužníků v celkové nominální hodnotě 57,7 mld. Kč. K 31.3.2005 evidovalo KONPO ve svém portfoliu pohledávky za 1019 dlužníky v nominální výši 39 mld. Kč.

ČESKÁ FINANČNÍ (ČF) byla původně založena Českou národní bankou, od roku 2000 je 100% dceřinou společností KOB (od září 2001 ČKA). ČF spravuje aktiva, která převzala v rámci programů na posílení stability bankovního sektoru a konsolidace menších bank, zajišťuje správu svých majetkových účastí, kde v návaznosti na hodnotu drženého podílu efektivně vykonává majetková a akcionářská práva. Hlavní činnost ČF spočívá především ve správě aktiv (tj.úvěrových pohledávek, CPO, majetkových účastí), které převzala v rámci programu posílení stability bankovního sektoru ČR, soudním vymáháním pohledávek, prodeji pohledávek, správě a realizaci zástav, správě a prodeji majetkových účastí a CP Pořizovací cena odkoupených aktiv od bank činila 49,2 mld. Kč. K 31.3.2005 evidovala ČF ve svém

portfoliu pohledávky za 297 dlužníky v celkové nominální výši 14,1 mld. Kč.. Stabilizační program je financován ČKA a Fondem národního majetku na základě usnesení vlády ČR č. 539/1996 a smlouvy uzavřené mezi KOB a FNM dne 4.2.1997.

3.2 Status transformační instituce v SR

Slovenská konsolidační, a.s. byla založena v roce 1999 jako akciová společnost. Agentura měla za cíl spravovat a vymáhat klasifikované pohledávky odkoupené od restrukturalizovaných bank. Hlavním cílem agentury bylo urychleně vypořádat tyto pohledávky a to jednak likvidací neživotaschopných firem a podpořením restrukturalizace životaschopných podniků. Výtežnost z uspokojení pohledávek by měla snížit fiskální náklady restrukturalizace bank a firem. Vzhledem na kvalitu úvěrového portfolia, vláda ve svém projektu nepředpokládala vyšší míru uspokojení z pohledávek než cca 10%. Ve stanovách ČKA není uvedena výtěžnost.

SK, a.s měla být malou centralizovanou organizací (work out), která měla být převážně zaměřená na rychlé vypořádání úvěrových pohledávek. Měla využít zkušenosti specializovaných zahraničních agentur a měla být založena na principu prémie za úspěšnost (tzv. success fee) nebo jiným způsobem. Vytvořením SK, a.s.se měl na Slovensku rozvinout sekundární trh s úvěrovými pohledávkami, který by se podílel na budování standardního a z hlediska zahraničních investorů transparentně čitelném prostředí. Tak jako u ČKA, tak i u SK je kladen důraz na maximální transparentnost, informační otevřenost a kontrolovatelnost. Prodej pohledávek měl být uskutečněn aukčním způsobem, nebo jinými formami veřejné soutěže. Ke konci roku 2001 spravovala SK pohledávky v celkové výši 78 208,4 mil. Sk, z toho 71,1 % tvořily nebonitní aktiva v konkurzu a vyrovnání. Tabulka . 4 dokumentuje postoupené pohledávky z jednotlivých bank.

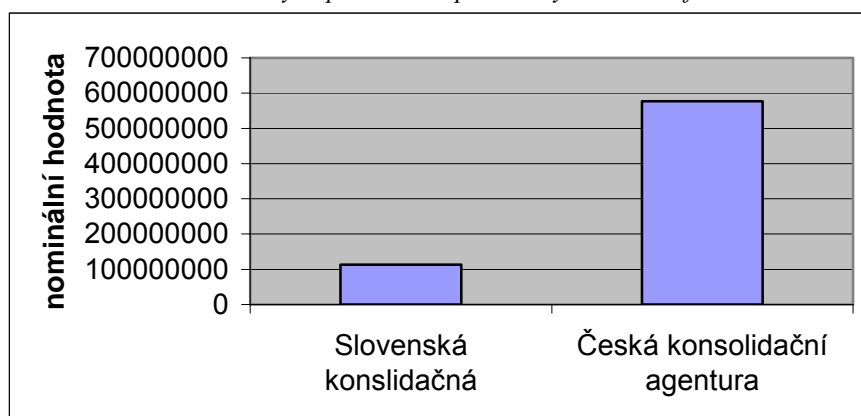
Tab.4 Postoupené pohledávky z jednotlivých slovenských bank za jednotlivé roky

	VÚB	SLSP	IRB
Počet pohledávek	3035	2646	104
Počet dlužníků	1382	2070	52
Nominální hodn v Sk	58.641.201.709	33.895.547.962	4.969.241.330

Pramen: Slovenská konsolidačná, a.s.

Z tabulky vyplývá, že i na Slovensku bylo do transformační instituce převedeno značné množství klasifikovaných úvěrů, které bylo nutné opět vhodným způsobem řešit. Z následujícího grafu je možné posoudit jaká nominální hodnota úvěrových pohledávek byla převedena do jednotlivých transformačních institucí v ČR a SR.

Graf.č.1 Nominální hodnota úvěrových pohledávek převedených do transformačních institucí celkem

4 Sekundární trh úvěrových pohledávek

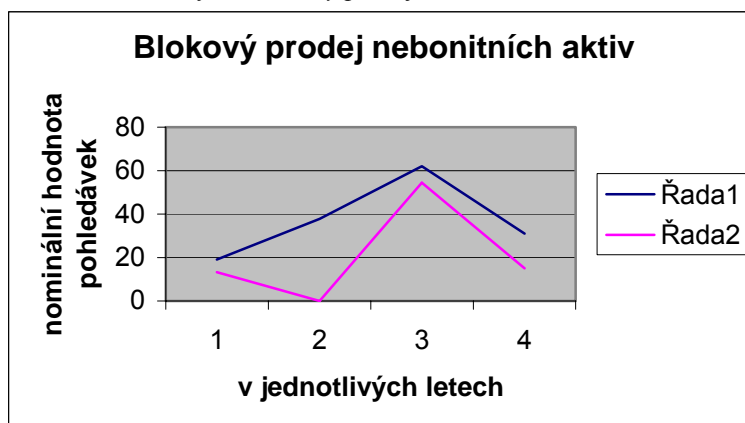
Převzatá nebonitní aktiva transformační instituce rozčlení podle určitých stanovených kritérií do portfolia (například podle dlužníků, podle odvětví, regionu, nebo podle finanční situace dlužníka – zda se jedná o firmu životaschopnou nebo v konkurzu) a následně se přistoupí k jejich restrukturalizaci. Transformační instituce musí rozhodnout jaký nástroj využije k restrukturalizaci portfolia, velký význam při výběru vhodného nástroje sehrávají právní a daňová hlediska. Důraz je kladen i na to, aby procesy řešení probíhaly transparentně a standardně podle aktuální segmentace. V českých, ale i slovenských podmínkách se vychází z platné legislativy, makroekonomického prostředí a ze skutečnosti, že transformační instituce musí řešit nehomogenní mix nebonitních aktiv zahrnující rovněž pohledávky za státními podniky, nezajištěné pohledávky a pohledávky s politickým kontextem. Dále se české a slovenské restrukturalizační instituce potýkaly se skutečností, že musí řešit velký objem nebonitních aktiv bankovního systému, ale i nedoplatky Finančních úřadů a dalších firem. K restrukturalizaci nebonitních aktiv využívají transformační instituce celou řadu nástrojů, ale nejvíce jsou využívány jak v ČKA, tak i v SK individuální prodeje , blokové prodeje nebonitních aktiv, kapitalizace dluhů prodej majetkových účastí, realizace zajištění nebo konkurz a likvidace. Následující tab.č.5 dokumentuje blokové prodeje pilotních balíků nebonitních aktiv Českou konsolidační agenturou Slovenskou konsolidační v jednotlivých letech.

Tab.č.5 Blokový prodej nebonitních aktiv v jednotlivých letech

ROK	ČKA		SK	
	Objem v celk. hodnotě mld. Kč	Výtěžnost v %	Objem v celk. hodn. mld. Sk	Výtěžnost v %
2001	19,1	7,1	13,3	3,3
2002	37,8	9,0	54,0 (prodej se neuskutečnil)	
2003	62,0	Neuvádí se	54,0	0,07
2004			15,06	-

Pramen: Výroční zprávy ČKA a SK

Graf č.6 Blokový prodej nebonitních aktiv

V roce 2005 mají obě transformační instituce připraveny další bloky nebonitních aktiv k prodeji, neboť se začíná rozbíhat jak v ČR, tak i na Slovensku trh s nebonitními aktivy a objevuje se více zájemců. SK vyhlásila v květnu 2005 výběrové řízení na prodej nebonitních aktiv v celkové hodnotě 251 mil. Sk a ČKA spolu s dceřinými společnostmi připravila pro rok 2005 paralelně 5 organizovaných veřejných soutěží na prodej bloků nebonitních aktiv v celkové hodnotě 31 096 mil. Kč, inkaso ČKA za šest měsíců činilo 17 mld. Kč a výtěžnost se pohybuje na úrovni 36% jejich účetní hodnoty, přičemž plán pro rok 2005 je stanoven na úroveň 41%.

Kapitalizací dluhu provedla ČKA např. u firem Škoda Holding, TATRA Kopřivnice, SK použila formu kapitalizací pohledávek u firem Skoobal,a.s., Nový Calex,a.s., Považské strojárny-Letecké motory.

ČKA i SK mají dle platných právních předpisů, ale i z pohledu mezinárodních institucí omezenou dobu trvání a postupně budou ukončovat svoji činnost. ČKA by měla ukončit svoji činnost do konce roku 2007, její dceřinné společnosti do konce roku 2006.

Nemůžeme se však domnívat, že přestanou existovat nebonitní aktiva a že firmy a banky v budoucnu nebudou potřebovat určitou finanční pomoc, aby mohly pokračovat dál ve své činnosti. Tím, že se ČR a SR staly členy EU, musí se tato státní podpora přizpůsobit právním aspektům unie.

5 Nová pravidla Evropské komise k restrukturalizaci bank a firem

Evropská komise přijala předpis č. 2004/C/244/02 o asistenci veřejných prostředků při záchraně a restrukturalizaci společností nacházejících se v tíživé situaci., předpis pokrývá rovněž i bankovní sektor. Je všeobecně známo, že problémy bank mají zpravidla významný dopad na ekonomiky jednotlivých států. Tato skutečnost bývá hlavním důvodem proč státy přistupují k jejich záchraně prostřednictvím různých forem veřejné podpory. Přijetím jednotné měny euro dochází na bankovním trhu EU k zostření konkurence mezi bankami. To je jeden z hlavních důvodů proč EK přistupuje k veřejným podporám velmi obezřetně a přijala jednotná pravidla. Podle stanovených pravidel nesmí být dříve poskytnuta veřejná podpora, než EK vydá své rozhodnutí, kterým považuje určitou veřejnou podporu za slučitelnou se společným trhem. Z předpisu vyplývá, že veřejná podpora může být poskytnuta výhradně subjektům, které vykazují znaky obtíží. Potíže společnosti a tudíž i banky jsou vyvozovány z úbytku základního kapitálu (u bank musí dojít nejméně k úbytku poloviny základního kapitálu) nebo předmětná společnost naplňuje podmínky vnitrostátního práva pro prohlášení konkurzu a pro banky dále platí, že jsou vytvořeny podmínky pro zvedení nucené zprávy. Pro společnost v obtíži existují dva způsoby stabilizace a to **etapa záchrany a etapa restrukturalizace.**

Etapa záchrany se omezuje na dvě formy veřejné podpory, a to *záruka za úvěr* a *úvěr* u bank je možné využít i *kapitálovou injekci* a k tomu musí být splněny i další podmínky (např. úvěr bude poskytnut za úrokových sazeb srovnatelných se aktuálně nabízenými sazbami na mezibankovním trhu, musí být EK dodán plán restrukturalizace nebo likvidace ve lhůtě 6 měsíců od schválení veřejné podpory a nebo doloží, že úvěr byl již splacen a podpora je poskytována pouze do výše, která udrží společnost v chodu po dobu, na kterou je veřejná podpora schválena).

Etapa restrukturalizace – hlavním jejím cílem je provést zásadní změny v problematice společnosti, které zajistí její dlouhodobou životaschopnost. Rovněž pro restrukturalizaci patří velmi přísné podmínky. Každý členský stát ve kterém se nachází problémová společnost nebo banky musí EK předložit restrukturalizační plán, který je klíčovým dokumentem a povede k obnovení problémové společnosti. Komise rovněž požaduje implementaci tzv. „Kompenzačních opatření“. Jejich cílem je omezit přítomnost příjemce veřejné podpory na příslušných trzích a kompenzační opatření mají formu prodeje poboček, nebonitních aktiv, dceřinných společností a tvoří nedílnou součást restrukturalizačního plánu.

Veřejná podpora na záchranu a restrukturalizaci se nebude poskytovat opakovaně.

Předpis vytváří předpoklady k tomu, aby z veřejných rozpočtů nebyly zachraňovány společnosti, které byly vytunelovány ze strany jejich vlastníků a bude záležet na EK jakým způsobem bude rozhodovat o přidělení veřejné podpory.

6 Závěr

Případné budoucí problémy jak českého, tak i slovenského bankovního systému se budou muset řešit na základě stanovených evropských právních norem, ale pouze v případě, že se státní orgány obou zemí rozhodnou použít jednu z forem veřejné podpory. Celá záležitost bude muset být nejdříve projednána se zástupci Evropské komise a musí být přesně specifikovány formy veřejné podpory a přesně stanoveny jasné podmínky této veřejné podpory. Veřejná podpora nebude smět být použita dříve, než ji schválí a vydá rozhodnutí EK. Tato veřejná podpora musí být slučitelná se společným trhem.

Literatura

- [1] FORIŠKOVÁ, D.: *Restrukturalizace úvěrových pohledávek a metody oceňování nebonitních aktiv*. VŠB-TUO, Ekonomická fakulta, katedra financí, Ostrava, 2004.
- [2] HÁJEK, J.: *Průběh a stíny transformace českého bankovníctví 1990-2000*. Ekonomická revue, Ročník VIII., Ekonomická fakulta, Ostrava, 2005
- [3] HORVÁTOVÁ, E.: *Ekonomické a legislativně podmienky operácií komerčních bánk na Slovensku*. Ekonom, Bratislava, 2004.
- [4] ČNB 1993 – 2003. ČNB, Praha, 2003.
- [5] Bankovníctví č. 9/2003,
- [6] Bankovníctví č. 3/2005
- [7] Předpis EK č.1999/C 288/02
- [8] Předpis EK č.2004/C 244/02
- [9] www.kobp.cz
- [10] www.konsolidacna.sk

[11] www.ecb.int

Summary

Restructuralization of the Czech and Slovak banking system and secondary market of non valuation asset.

The paper deals with problem of restructuralization the banking system in CR and SR on the ground of crescendo non valuation assets and privatization of banks. Countries CR and SR accost to solving non valuation assets in the same way, as in other countries creation of workout institutions, which from the bank's surrender non valuation assets and transaction restructuring bank's and firms. At present time happen on Czech and Slovak market to sale non valuation assets. Whit entrance CR and SR to the EC will have to pertinent problems of banks and firms solve already under the rule, which determine European Commissiion.